

2008000105040001
EXAMINATION OCTOBER 2024
BACHELOR OF COMMERCE (FIFTH SEMESTER)
INDIAN ECONOMY : RECENT TRENDS - V

[Time: As Per Schedule]

[Max. Marks:50]

Instructions:

1. Fill up strictly the following details on your answer book

- a. Name of the Examination: **BACHELOR OF COMMERCE (FIFTH SEMESTER)**
- b. Name of the Subject: **INDIAN ECONOMY: RECENT TRENDS - V**
- c. Subject Code No: **2008000105040001**

2. Sketch neat and labelled diagram wherever necessary.
3. Figures to the right indicate full marks of the question.
4. All questions are compulsory.

Seat No:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

English Version

[Max. Marks: 50]

Q.1 Do as directed

10

A) Multiple Choice Questions

- i. B.I.F.R stands for: _____.
 - A. Board for Industrial and Financial Reconstruction
 - B. Board for International Fund for Rehabilitation
 - C. Board for Institutional Finance and Reconstruction
 - D. Board for Industrial Fund for Rehabilitation
- ii. Which of the following is the consequence of industrial pollution?
 - A. Increase in the water level in seas
 - B. Releases of the hazardous radiations
 - C. Increase in the animals in forests
 - D. Global warming
- iii. Which of the following is not matched correctly about NITI Aayog?
 - A. NITI Aayog head office: Delhi
 - B. Narendra Modi: Chairman
 - C. Parent Agency: Government of India
 - D. NITI Aayog replaced National Development Council

- iv. Indian economy is a
- A. socialist economy
 - B. pure market economy
 - C. mixed economy
 - D. traditional economy
- v. Which of the following roles are played by the public sector in the economy?
- a) Regional balance
 - b) Economies of scale
 - c) Check over concentration of economic power
 - d) Import substitution
 - e) Development of infrastructure
- A. Only a, b and d
 - B. Only a, c, d and e
 - C. Only a, b, c and e
 - D. All of these a, b, c, d and e
- vi. As a result of the New Industrial Policy, 1991:
- A. Prior approval of central government is required for establishing new undertakings, and expanding the present undertaking.
 - B. An industry intending to have more than 100 crore of assets is required to obtain the permission of the central government.
 - C. Prior approval of central government for establishing new undertakings and expanding existing undertaking is not required.
 - D. Two or more companies deciding to amalgamate are required to take the prior approval of the central government.
- vii. Disinvestments of PSE's implies
- A. Sale of equity shares to private sector.
 - B. Closing down operations
 - C. Investing in new areas
 - D. Buying shares of PSE's
- viii. Consider the following statements:
Small-scale industries are, in most cases, not as efficient and competitive as the large-scale ones. Yet the government provides preferential treatment and reservations in a range of products to small firms because they
1. Provide higher employment on a unit of capital

2. Promote a regional dispersion of industries and economic activities.
3. Have performed better in export and manufactures products than the large-scale ones
4. Provide jobs to low-skill workers, who otherwise may not find employment avenues elsewhere.

Which of the statements given above is/are correct?

- A. 1 And 4
 - B. 1 And 2
 - C. 2 And 3
 - D. 3 And 4
- ix. All of the following developments were noticed during 1991 (when economic reforms were enforced) except one. Identify it.
- A. National debt was nearly 60 per cent of the GNP of India
 - B. Inflation crossed double digits.
 - C. Foreign reserves were maintained at a very high level.
 - D. None of the above.
- x. Which of the following statements is correct?
- A. The public sector was given a dominant position in the newly Independent India
 - B. The foreign trade policy post Independence allowed free trade of all goods and services.
 - C. Monetary policy post-Independence sought to keep the CRR at a very low level.
 - D. None of the above.

(B) Fill in the blanks

5

- i. _____ is the present vice chairman of NITI Aayog.
- ii. Human Happiness Index was first popularised by _____.
- iii. _____ was the chairman of 15th Finance Commission.
- iv. Cotton textiles, sugar, paper etc. are called _____ industries.
- v. _____ refers to relaxation of government restrictions usually in the areas of social and economic policies:

Q.2 Answer in brief (Any Four)

8

- i. State the measures taken by the government for the protection of environment.
- ii. State the objectives of Sarva Shiksha Abhiyan.
- iii. State the main reasons for the growth of public sector enterprises in India.
- iv. Difference between small scale and cottage industries.
- v. What is liberalisation of Indian economy?
- vi. State the positive features of industrial growth achieved by India during the planning period.
- vii. State the problems of agro-based industries.
- viii. State the main reasons for the growth of public sector enterprises in India.

Q.3 Discuss the human development trends in India.

13

OR

Discuss in detail importance and problems of small scale and cottage industries in the Indian economy.

13

Q.4 Write short notes (Any Two)

8

- i. Significance of Human Development Index.
- ii. Causes of Industrial pollution
- iii. Impact of economic reforms on small scale industries in India.
- iv. Problems of public enterprises in India.

(B)Write short notes (Any Two)

6

- i. 15th Finance Commission
- ii. Gender Empowerment Measure.
- iii. Disinvestment.
- iv. Protective measures for the promotion of small scale and cottage industries in India.

Q.1 માંગ્યા પ્રમાણે લખો

10

A) વૈકલ્પિક પસંદગીના પ્રશ્નો

- i. B.I.F.R એટલે_____.
- ઔદ્યોગિક અને નાણાકીય પુનર્નિર્માણ બોર્ડ
 - પુનર્વસન માટે આંતરરાષ્ટ્રીય ભંડોળનું બોર્ડ
 - સંસ્થાકીય નાણા અને પુનઃનિર્માણ માટે બોર્ડ
 - પુનર્વસન માટે ઔદ્યોગિક ભંડોળ બોર્ડ
- ii. નીચેનામાંથી કયુ ઔદ્યોગિક પ્રદૂષણનું પરીણામ છે.
- સમુદ્રના જળ સ્તર માં વધારો
 - જોખમી કિરણોત્સર્ગ માંથી મુક્ત
 - જંગલોમાં પ્રાણીઓનો વધારો
 - ગ્લોબલ વોર્મિંગ
- iii. નીચેના માંથી કયુ નીતિ આયોગ વિશે યોગ્ય રીતે બંધબેસતુ નથી
- નીતિઆયોગ મુખ્ય ઓફિસ : દિલ્હી
 - નરેન્દ્ર મોદી : અધ્યક્ષ
 - પિતૃ સંસ્થા :ભારત સરકાર
 - નીતિઆયોગ ને બદલે: નેશનલ ડેવેલોપમેન્ટ કાઉન્સીલ
- iv. ભારતીય અર્થતંત્ર એ.....
- સમાજવાદી અર્થતંત્ર
 - શુદ્ધ બજાર અર્થતંત્ર
 - મિશ્ર અર્થતંત્ર
 - પરંપરાગત અર્થતંત્ર
- v. અર્થતંત્રમાં જાહેર સાહસો દ્વારા નીચેનામાંથી કઈ ભુમિકા ભજવવામાં આવે છે?
- પ્રાદેશિક સમતુલા
 - કદ વિકાસ
 - આર્થિક શક્તિ ની એકાગ્રતા તપાસો
 - આયાત અવેજીકરણ
 - માળખાકીયા સુવિધાઓનો વિકાસ

- A. ફક્ત a, b અને d
- B. ફક્ત a, c, d અને e
- C. ફક્ત a, b, c અને e
- D. તમામ a,b,c,d અને e

- vi. 1991 ની નવી ઔદ્યોગિક નીતિ ના પરિણામે....
- A. નવી બાંહેધરી સ્થાપવા અને વર્તમાન બાંહેધરીનું વિસ્તરણ કરવા માટે કેન્દ્ર સરકારની પૂર્વ મંજૂરી જરૂરી છે.
 - B. 100 કરોડથી વધુ સંપત્તિ ધરાવતા ઉદ્યોગ કેન્દ્ર સરકારની પરવાનગી મેળવવી જરૂરી છે.
 - C. નવી બાંહેધરી સ્થાપવા અને હાલના ઉપક્રમ ના વિસ્તરણ માટે કેન્દ્ર સરકાર ની પૂર્વ મંજૂરી ની જરૂર નથી.
 - D. બે અથવા વધુ કંપનીઓના મર્જર માટે કેન્દ્ર સરકારની પૂર્વ મંજૂરી લેવી જરૂરી છે.

- vii. PSE's ના વિનિવેશીકરણનો અર્થ...
- A. ઇક્વીટી શેરનું ખાનગીક્ષેત્રને વેચાણ કરવું.
 - B. કામગીરી બંધ કરવી
 - C. નવા ક્ષેત્રમાં રોકાણ
 - D. PSE's ના શેરની ખરીદી

- viii. નીચેના વિધાન ધ્યાનમાં લો
- નાના પાયાના ઉદ્યોગો મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં મોટા પાયાના ઉદ્યોગો જેટલા અસરકારક અને સ્પર્ધાત્મક નથી, છતાં સરકાર નાના પાયાના ઉદ્યોગોને ઉત્પાદનમાં પ્રોત્સાહન અને અનામત આપે છે કારણ કે..
1. મૂડી એકમ કરતા વધુ રોજગારી પૂરી પાડે છે.
 2. ઉદ્યોગો અને આર્થિક પ્રવૃત્તિ ના પ્રાદેશિક વિક્ષેપને પ્રોત્સાહિત કરે છે
 3. મોટા પાયાના ઉદ્યોગો કરતા નિકાસ અને ઉત્પાદનમાં સારી કામગીરી
 4. ઓછું કૌશલ્ય ધરાવતા શ્રમિકોને રોજગારી આપે છે, જેઓ અન્ય રોજગાર મેળવી શકતા નથી.
- નીચેના માંથી કયા વિધાનો સાચા છે?
- A. 1 અને 4
 - B. 1 અને 2
 - C. 2 અને 3
 - D. 3 અને 4

- ix. એક સિવાય 1991 (જ્યારે આર્થિક સુધારા લાગુ કરવામાં આવ્યા હતા) દરમિયાન નીચેના તમામ વિકાસની નોંધ લેવામાં આવી હતી. તેને ઓળખો.
- રાષ્ટ્રીય દેવું ભારતના GNPના લગભગ 60 ટકા હતું
 - મોંઘવારી બે આંકડાને વટાવી ગઈ છે.
 - વિદેશી અનામત ખૂબ ઊંચા સ્તરે જાળવી રાખવામાં આવી હતી.
 - ઉપરોક્તમાંથી કોઈ નહીં.
- x. નીચેના માંથી કયું વિધાન સાચું છે?
- નવા સ્વતંત્ર ભારતમાં જાહેરક્ષેત્રને મજબૂત સ્થાન આપવામાં આવ્યું હતું.
 - સ્વતંત્ર પછીની વિદેશ વેપાર નીતિએ તમામ માલસામાન અને સેવાઓના મુક્ત વ્યાપારને મંજૂરી આપી હતી.
 - સ્વતંત્રતા પછી નાણાકીય નીતિએ CRR ને ખૂબ જ નીચા સ્તરે રાખવાની માંગ કરી.
 - એક પણ નહીં.

(B) ખાલી જગ્યા પૂરો

5

- _____ નીતિ આયોગના વર્તમાન વાઇસ ચેરમેન છે.
- માનવ સુખાકારી આંક સૌપ્રથમ લોકપ્રિય કરવામાં આવ્યું _____.
- _____ 15મા નાણાપંચના અધ્યક્ષ છે.
- સુતરાઉ કાપડ, ખાંડ, પેપર વગેરે ને _____ ઉદ્યોગ કહેવામાં આવે છે.
- સામાજિક અને આર્થિક નીતિમાં-----સરકારી નિયંત્રણની છૂટાછાટ દર્શાવે છે.

Q.2 ટૂંકમાં જવાબ આપો .

8

- સરકાર દ્વારા પર્યાવરણની સુરક્ષા માટે લેવાયેલા પગલા જણાવો.
- સર્વ શિક્ષા અભિયાનના મુખ્ય ઉદ્દેશો જણાવો.
- ભારતમાં જાહેર ક્ષેત્રના વિકાસ માટેના મુખ્ય કારણો જણાવો
- નાના પાયાના ઉદ્યોગો અને ગૃહઉદ્યોગ વચ્ચેનો તફાવત
- ભારતીય અર્થતંત્રનું ઉદારીકરણ એટલે શું ?
- આયોજન કાળ દરમિયાન ભારતની ઔદ્યોગિક વિકાસની હકારાત્મક લાક્ષણિકતા જણાવો.
- કૃષિ આધારિત ઉદ્યોગની સમસ્યા જણાવો.
- ભારતમાં જાહેર ક્ષેત્રના વિકાસ માટેના મુખ્ય કારણો જણાવો

Q.3 ભારતમાં માનવ વિકાસના વલણોની ચર્ચા કરો. **13**

અથવા

ભારતીય અર્થતંત્રમાં નાનાપાયના ઉદ્યોગો અને ગૃહઉદ્યોગોનું મહત્વ અને સમસ્યાઓ સમજાવો. **13**

Q.4 (A) ટૂંકનોંધ લખો (ગમે તે બે) 8

- i. માનવ વિકાસ આંકનું મહત્વ
- ii. ઔદ્યોગિક પ્રદૂષણ ના કારણો
- iii. ભારતમાં નાનાપાયના ઉદ્યોગો પર આર્થિક સુધારાની અસર
- iv. ભારતમાં જાહેર સાહસની સમસ્યા

(B) ટૂંકનોંધ લખો (ગમે તે બે) 6

- i. 15 મુ નાણાપંચ
- ii. જાતિય સશક્તિકરણ આંક
- iii. વિનિવેશિકરણ
- iv. નાના પાયના અને ગૃહ ઉદ્યોગના વિકાસ માટેના રક્ષણાત્મક પગલાં

*****END*****